Strategisk utveckling

Jens Plambeck
08-686 1651
jens.plambeck@sll.se

INFORMATIONSÄRENDE
2018-01-18

Trafiknämnden
2018-02-20, punkt 21

Ärende
TN 2014-0001

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Information med lägesrapport avseende trafikförvaltningens forskningssamverkan år 2017

Ärendebeskrivning

I följande tjänsteutlåtande lämnas den årliga lägesrapporten avseende trafikförvaltningens samverkan med K2 enligt trafiknämndens beslut, 2014-11-04, punkt 6. Härutöver ges en kortfattad redovisning av trafikförvaltningens övriga forskning och innovation som genomförts år 2017.

Bakgrund

K2, nationellt kunskapscentrum för kollektivtrafik, har under 2017 bedrivit verksamhet i enlighet med trafikförvaltningens och övriga aktörers beslut om fortsättningen av Vinnovas centrumsatsning för perioden 2015-2019. K2 omfattar ett 80-tal anknutna forskare, varav 14 doktorander. Verksamheten är etablerad i Lund men har också närvaro i Stockholm. Forskningsverksamheten är organiserad i fem områden: finansiering och styrning, samhällseffekter, samverkan, digitalisering och resenärsperspektivet.

K2 har fått ett årligt basanslag på 27 miljoner kr varav Stockholms läns landsting har finansierat verksamheten med 3 miljoner kr. Övriga finansiärer är Lunds universitet, Malmö högskola, VTI, Västra Götalandsregionen, Region Skåne, Vinnova, Formas och Trafikverket.

Underlag

- Trafiknämndens beslut om fortsatt medfinansiering till K2-nationellt forskningscentrum för kollektivtrafik, 2014-11-04, punkt 6.
- Trafiknämndes beslut om trafikförvaltningens inriktning för forskning och innovation 2016-2018, 2015-11-17, punkt 10.

Lägesrapport

K2, nationellt kunskapscentrum för kollektivtrafik, har under 2017 bedrivit verksamhet i enlighet med trafikförvaltningens och övriga aktörers beslut om fortsättningen av Vinnovas centrumsatsning för perioden 2015-2019.

Forskningsverksamheten har organiserats i fem områden: finansiering och styrning, samhällseffekter, samverkan, digitalisering och resenärsperspektivet. Parallellt med K2:s forskningsområden bedriver de även utvärderingar. Under 2017 har K2 slutfört ett flertal projekt och utgivit totalt 22 rapporter i sina serier Working Papers, Outreach och Research (under 2015 publicerades 6 rapporter, 2016 18 rapporter).

Genom K2 lämnar också trafikförvaltningen stöd till programmet Sustainable Accessibility and Mobility Services som finansieras av Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, MISTRA. Inom utbildningsverksamheten har två kurser genomförts, dels den återkommande ”Att lära sig planera och förstå kollektivtrafik” dels den nya kursen BRT, Bus Rapid Transit, som hade premiär under 2017. Trafikförvaltningen har deltagit i seminarier och arbetsmöten för att bidra med kunskapsunderlag, påverka forskningsinriktningen och hämta hem resultat och erfarenheter. Trafikförvaltningen har också deltagit i s.k. runda-bordssamtal med Västra Götalandsregionen och Region Skåne i syfte att fokusera storstadsregionernas frågeställningar. Under 2017 har trafikförvaltningen aktivt deltagit i arbetet med nya projektförslag för åren 2018-2019 då K2 satsar cirka 25 miljoner kronor på ny kollektivtrafikforskning. Trafikförvaltningen har deltagit i arbetet med att identifiera nya projekt och involverats i. Totalt inkom det 30 projektskisser varav 20 projekt beviljats medel. Trafikförvaltningen har engagerat sig i åtta av dessa projekt. Tillsammans med övriga engagemang kommer trafikförvaltningen vara involverade i 11 forskningsprojekt hos K2 under 2018 enligt följande: *”What you see is where you get”, Att återuppfinna kollektivtrafik i en framtid av Smart mobilitet, Beslutsprocesser i, Sverigeförhandlingen - finansiering och styrning, Effekter av kollektivtrafik, Hur kan kollektivtrafiken bidra till tillgänglighet och social rättvisa?, Incitament och utvärderingar för en förbättrad kollektivtrafik, Kollektivtrafik on-demand i Sverige?, Kollektivtrafikens strategiska styrning och omställningsförmåga, Markvärdesöverföring som modell för finansiering av kollektivtrafik, Planering av strategisk cykelinfrastruktur* samt inom ramen för MISTRA i projektet *Tillgänglighetsdesign av nya lösningar för kombinerad mobilitet.*

Trafikförvaltningen bedömer att K2 har lyckats etablera forskning och utbildningsverksamhet för kollektivtrafik som medel för utvecklingen av hållbara och attraktiva storstadsområden. Trafikförvaltningen har beretts möjligheter att påverka projekt och doktorandarbeten under året, vilket har varit värdefullt. K2:s insatser för att synliggöra och öka tillgången till kunskap om nationell kollektivtrafikforskning, dvs. inte endast om det egna centrumets verksamhet, är exempel på resultat som bidrar till att utveckla kunskap om kollektivtrafik och hållbart resande nationellt.

Under 2018 sätts de 20-tal nya projekten igång inom K2. Det kommer också göras en nysatsning på K2:s seminarieverksamhet. Förutom lunchseminarier och doktorandseminarier, kommer de erbjuda forskarseminarier som syftar till fördjupade diskussioner om olika teman. Det kommer under 2018 också erbjudas en ny möjlighet till mindre K2-projekt. Under 2018 kommer K2 också att utvärderas i en oberoende granskning inför beslut om nästa femårsperiod, ett arbete som påbörjas med att revidera K2:s forskningsinriktning inför den kommande perioden. I det arbetet kommer inspel från såväl forskare som personer som arbetar med kollektivtrafik i praktiken behövas.

Övrig forskning och innovation som genomförts 2016
Trafikförvaltningen har härutöver deltagit i arbetet med att utveckla Stockholms läns landstings samverkan med Stockholms universitet och KTH inom ramen för tecknade samverkansavtal. Denna samverkan finansieras direkt av landstingsstyrelsens förvaltning. Forskningsverksamheten befinner sig i ett uppstartsskede. Resultatet av verksamheten består därför främst i en gemensam förståelse för de utmaningar som trafikförvaltningen står inför samt en insyn i vad forskningsresurser inom KTH och Stockholms universitet kan bidra med och hur forskningsfrågor kan formuleras och lösas.

Under 2017 utlyste Stockholms läns landsting medel för forskning inom hållbar trafik- och regional utvecklingsplanering (Trafik och region 2018, Dnr LS 2017-0585). Totalt utlystes 1,5 miljoner kronor för år 2018 och 1,5 miljoner reserverades för 2019. KTH bidrar utöver utlysta medel med in kind resurser. Totalt inkom sex ansökningar varav tre beviljades medel; *Waterborne Urban Mobility, How fair is the fare?* och *Självkörande fordon och kollektivtrafik – hot och möjligheter*. Två av projekten kan ses som resultatet av den förstudieverksamhet som initierades och genomfördes av Stockholms läns landsting under år 2016 där trafikförvaltningen och KTH tillsammans utarbetat förslag till forskningsprojekt för fördjupad samverkan och utbyte av kunskap och utveckling. De tre projekten pågår under år 2018 och 2019. Sedan den förra

utlysningen år 2016 är tre forskningsprojekt aktiva vilka kommer avslutas under 2018: *Modellering av samband mellan trängsel i bytespunkter och i fordon, Real-time Crowd Estimation in Stockholm's Public Transportation System* och *The impacts of multi-modal travel on door-to-door travel satisfaction*

För forskningssamverkan med Stockholms universitet pågår sedan år 2017 två stycken forskningsprojekt som avslutas under 2018: *Integration eller åtskillnad? En studie av mobilitet och mångfald i Stockholm* samt *Metasub.*

Trafikförvaltningen följer härutöver arbetet inom ramen för Samverkan med Järnvägsgruppen vid KTH.

Slutligen har trafikförvaltningen lämnat stöd till universitet, högskolor och centrumsatsningar för projektansökningar inom ramen för EU:s olika utlysningar och Vinnovas utlysningar där trafikförvaltningen gjort bedömningen att projekten stödjer identifierade behov enligt fastställd inriktning för forskning och innovation. Trafikförvaltningen har som huvudansökande tillsammans med ett antal forskningsaktörer lämnat in och gått vidare till steg två i utlysningen *EU proposal 769137* avseende ansökan om att utveckla riktlinjer för terminaler i förslaget *OPTERM; initial information.*

Ekonomiska konsekvenser
Trafikförvaltningens kostnader för K2 år 2017 var 3 000 000 kronor

Trafikförvaltningens kostnader för övrig forskning omfattade 700 000 kr för medfinansiering i Järnvägsgruppen vid KTH.

Härutöver har trafikförvaltningen deltagit med egna insatser i form av arbetstid och resurser, så kallad in kind.

Innovationsprojektens kostnader har inte särredovisats.

Verksamheten har genomförts enligt budget och har inte medfört några ekonomiska konsekvenser.

Riskbedömning
Riskanalyser har genomförts för samtliga forskningsuppdrag i syfte att uppdrag och samverkan genomförs kostnadseffektivt och möter trafikförvaltningens

behov. Särskilt viktigt är att säkerställa att det finns resurser inom trafikförvaltningen för samverkan och uppdrag.

Konsekvenser för miljön
Den genomförda verksamheten innebär att ett antal av trafikförvaltningens miljöutmaningar bättre kan hanteras genom att nya innovationer prövas och ny kunskap utvecklas.

Sociala konsekvenser
Utvecklingen av kunskap om hur kollektivtrafiken bättre bemöter, omhändertar och tar ansvar för transportbehoven för resenärer och bidrar till en hållbar samhällsutveckling är en del av den forskning och innovationsverksamhet som genomförts. Forskningsresultaten förväntas vara ett medel, bland flera, för att nå målen för bland annat färdtjänst och social hållbarhet samt för att åtgärda miljön i anläggningar såsom tunnelmiljöer.

Inom ramen för inriktning och styrning av forskning beaktas jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv vid bedömning av forskningsansökningar och beslut om medverkan i projekt. Trafikförvaltningen strävar också efter att de grupper som har att bedöma ansökningar och projekt har en bred representation för att säkerställa att dessa båda perspektiv beaktas vid beslut om tilldelning av medel.

Fortsatt arbete
Trafikförvaltningens åtagande i K2 sträcker sig fram till och med 2019.

Caroline Ottosson
Förvaltningschef

Jens Plambeck
Chef Strategisk utveckling